

Innst. O. nr. 65

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Ot.prp. nr. 25 (2002-2003)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endring i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Departementets forslag til endring i opplæringsloven innebærer en utvidelse av ordningen for realkompetanse og yrkesprøving. Departementet går inn for å åpne for bruk av realkompetansevurdering også når formålet ikke er videre utdanning. De som ønsker å få dokumentert sin yrkeskompetanse med sikte på arbeid, får dermed anledning til det. Yrkesprøving som metode for å vurdere realkompetanse har vist seg særlig godt egnet for å få innvandrere og arbeidssøkere raskere i arbeid. En utvidet ordning for realkompetansevurdering er etter departementets oppfatning tjenlig både for integrerings- og arbeidsmarkedspolitikken. Det foreslås at lovendringen trer i kraft umiddelbart.

Etter lovforslaget har voksne som har rett til videregående opplæring, også rett til å få vurdert sin realkompetanse og til kompetansebevis. De som ikke har rett til videregående opplæring, skal få vurdert sin realkompetanse dersom de blir henvist fra kommune, arbeidsmarkedsetat eller trygdeetat. Fylkeskommunen har etter lovforslaget plikt til å gi et kompetansebevis til dem som blir vurdert. Kompetansebevis defineres i dag som dokumentasjon for videregående opplæring i de tilfellene vilkårene for å få vitnemål eller for fag/svennebrev ikke er oppfylt. Privatskoler med eksamensrett vil ha anledning til å utstede kompetansebevis, jf. gjeldende forskrifter.

Departementet foreslår at det er fylkeskommunen som skal legge til rette for og gjennomføre en utvidet ordning, men instansene må samarbeide slik at ansvaret i forhold til den enkelte bruker før og etter vurderingen er tydelig. Fylkeskommunen skal følge opp dem som har rett til videregående opplæring. Aetat følger opp registrerte arbeidssøkere uten rett til videregående opplæring. Kommunen følger opp flyktninger i introduksjonsprogram og trygdeetaten følger opp sine brukere. Departementet legger til grunn at den instansen som i utgangspunktet har ansvar for å finansiere vurderingen for en bruker, også vil ha det grunnleggende ansvaret for å sikre en passende oppfølging av brukeren.

Departementet legger til grunn at lovendringen skal gjennomføres uten tilførsel av friske midler. Ut fra erfaringene med realkompetanseprosjektet er utgiftene til yrkesprøving anslått til kr 15 000 pr. prøve, inkludert administrasjonskostnader og tolketjeneste. Departementet venter ikke at de samlede kostnadene for fylkeskommunen vil bli høyere enn i dag, ettersom det ikke blir knyttet opplæring til en realkompetansevurdering. Utgifter til slik vurdering for flyktninger som nylig er kommet til landet, og som ikke har rett til videregående opplæring, dekkes av kommunen gjennom integreringstilskudd. Vurdering for tilsvarende registrerte arbeidssøkere dekkes av Aetat. Endelig vil realkompetansevurdering for trygdemottakere bli dekket som en del av trygdeetatens satsing på å få flere som mottar trygd over i arbeid. Departementet refererer innvendinger fra høringsinstanser til at nyordningen kan gjennomføres uten økte kostnader, særlig for fylkeskommunen. Departementet understreker i den forbindelse den samfunnsøkonomiske vinningen ved at flere kommer raskere ut i arbeid.

Departementet vil følge opp og evaluere hele det nasjonale systemet for dokumentasjon og verdsetting

av realkompetanse. Spørsmålet om mulige følgekostnader av at flere blir motivert til opplæring etter en realkompetansevurdering, vil en se nærmere på i den forbindelse. Det samme gjelder mulig bruk for mulig behov for nærmere retningslinjer og eventuell annen avklaring av den praktiske utøvelsen av vurdering og yrkesprøving. Departementet presiserer ellers i proposisjonen at lovforslaget ikke berører de eksisterende ordningene for godkjenning av utenlandsk utdanning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Just Hjalmar Johansen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, mener at mulighetene for dokumentasjon av realkompetanse er viktig for å sikre voksne nødvendig opplæring og arbeid. Komiteen ser dette som positivt både ut fra et livslangt læringsperspektiv og målsettingen om et inkluderende arbeidsliv.

Komiteen merker seg at dagens ordning med realkompetansevurdering etter opplæringsloven er begrenset til voksne med rett til videregående opplæring som tar sikte på slik opplæring.

Komiteen er enig i forslaget om å utvide ordningen til å omfatte alle som har behov for en vurdering av sin realkompetanse på videregående opplæringsnivå, uavhengig av om formålet er videre utdanning eller arbeid. Personer som ønsker å få dokumentert sin yrkeskompetanse med sikte på arbeid, må få anledning til dette. Komiteen har her merket seg at yrkesprøving har vært en velegnet metode for vurdering av realkompetanse på dette området.

Komiteen understreker at forslaget ikke endrer eller berører ordningen med praksiskandidater og fag-/svennebreve.

Komiteen viser til at fylkeskommunen i dag har ansvaret for å tilby vurdering av realkompetanse for voksne som har rett til videregående opplæring.

Komiteen viser til evalueringen av realkompetanseprosjektet. Prosjektet ble etablert som en konsekvens av Stortingets vedtak om å etablere et system som gir voksne rett til å dokumentere sin realkompetanse uten å måtte gå veien om tradisjonelle prøve-

ordninger. 24 000 personer har deltatt i utprøvingen av ordninger for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse i arbeidslivet, tredjesektor og i utdanningssystemet. Evalueringen viser at det er etablert et godt grunnlag for et nasjonalt dokumentasjonssystem for verdsetting av realkompetanse. Det å anerkjenne og løfte fram andre måter å tilegne seg utdanning og kompetanse på enn gjennom det tradisjonelle utdanningssystemet, er viktig for å jevne ut forskjeller mellom sosiale grupper og landsdeler. Komiteen mener det er viktig at det nå arbeides videre med implementering av ordningene som utvikles. Dette arbeidet må gå parallelt med at retten til å få prøvd sin realkompetanse blir lovfestet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, merker seg at fylkeskommunen også skal tilrettelegge for og gjennomføre ordningen som utvider muligheten for realkompetansevurdering. Dette vil også gjelde for dem som ikke har rett til videregående opplæring, men som blir henvist fra kommune, Aetat eller trygdeetat.

Med hensyn til finansieringen merker flertallet seg at fylkeskommunen skal dekke utgiftene til kompetansevurdering og kompetansebevis for voksne med rett til videregående opplæring, mens kommune, Aetat og trygdeetat skal dekke kostnadene for personene som disse henviser.

Flertallet viser til at målsettingen med utvidelse av ordningen er at flere skal få anledning til realkompetansevurdering og yrkesutprøving i denne sammenheng.

Flertallet mener proposisjonen ikke gir grunnlag for å vurdere omfanget av fremtidige utgifter knyttet til ordningen, men er opptatt av at det må tilføres nok midler til at dette blir en rettighet med innhold.

Flertallet er i tvil om intensjonen med lovendringen kan gjennomføres uten økte kostnader og vil her spesielt peke på fylkeskommunens oppfølgingsansvar.

Flertallet viser her også til uttalelser fra høringsinstansene.

Flertallet ber på denne bakgrunn departementet komme tilbake i statsbudsjettet for 2004 med en nærmere vurdering av og anslag over de økonomiske konsekvenser og direkte utgifter knyttet til ordningen.

Flertallet vil i denne sammenheng for øvrig vise til det ansvar de ulike instansene har for å følge opp personer som har fått en realkompetansevurdering der det for eksempel er påvist et behov for utdanning eller annen oppfølging. Flertallet ber om at det også evalueres underveis i forbindelse med eta-

bleringen av et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen er opptatt av at fylkeskommunen legges ned så snart som mulig. Disse medlemmer ønsker derfor ikke å gi fylkeskommunen et utvidet ansvar slik Regjeringen foreslår. Disse medlemmer er tvert imot opptatt av at utdanningsinstitusjoner, bedrifter, jobbformidlere og studieforbund skal kunne ha mulighet til å rettlede til og/eller vurdere yrkeskompetanse. Disse medlemmer forutsetter at slik vurdering foregår i henhold til utarbeidet nasjonalt system for dokumentasjon av realkompetanse og viser til rapporten fra Realkompetanseprosjektet 1999-2002. Disse medlemmer legger til grunn at Læringssenteret skal ha ansvar for kvalitetssikring av ordningen.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens forslag om at lovendringen skal gjennomføres uten tilførsel av nye midler.

Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen ønsker at Aetat, trygdekontor og kommuner skal kunne henvise personer til realkompetansevurdering.

Disse medlemmer viser til St.meld. nr. 14 (2002-2003) Om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten - som er under behandling i sosialkomiteen.

Disse medlemmer viser videre til Ot.prp. nr. 28 (2002-2003) Om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere - som er under behandling i kommunalkomiteen.

Disse medlemmer legger til grunn at det gjennom behandling av de to nevnte saker også vurderes og avklares omfang, prosedyrer og finansiering knyttet til henvisning til - og vurdering av - realkompetanse.

Disse medlemmer legger foreløpig til grunn at staten skal dekke kompetansevurderingen gjennom Aetat og/eller trygdekontor og at det gjøres gjennom en stykkprisordning. Disse medlemmer legger videre foreløpig til grunn at kommuner som får utført vurdering for innvandrere, får dekket dette gjennom integreringstilskottet.

Disse medlemmer legger til grunn at andre som på eget initiativ får en vurdering av realkompetanse, betaler dette selv. Disse medlemmer legger til grunn at arbeidsgivere som aktivt søker kvalifisert arbeidskraft, vil legge til rette for kompetansevurdering i samarbeid med Aetat, trygdeetat eller i egen regi. Disse medlemmer legger til grunn at det med avklaring og finansieringsansvar som omtalt

tilføres midler som sikrer at reformen får et reelt innhold. Disse medlemmer forutsetter at dette fremvises som øremerkede midler fra og med statsbudsjettet for 2004.

Disse medlemmer legger til grunn at det iht. forskrifter knyttet til opplæringsloven også blir ankenmulighet for personer som får sin yrkesmessige realkompetanse vurdert. Disse medlemmer forutsetter at dette ivaretas ved at det opprettes et uavhengig klageorgan som kan fatte vedtak om at den enkelte kan få gjennomført kompetansevurdering en gang til.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) skal § 4A-3 nytt femte og sjette ledd lyde:

Vaksne som har rett til vidaregående opplæring har rett til vurdering av realkompetansen sin og til kompetansebevis. Personar som ikkje har rett til vidaregående opplæring, skal få vurdert realkompetansen sin om de blir vist til dette av kommune, arbeidsmarknadsetaten, trygdeetaten, bedrifter m.fl. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Utdanningsinstitusjonar, bedrifter, m.fl. skal gi kompetansebevis på grunnlag av realkompetansevurdering på vidaregående opplæringsnivå. Departementet kan gi nærmare forskrifter."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) skal § 4A-3 nytt femte og sjette ledd lyde:

Vaksne som har rett til vidaregående opplæring har rett til vurdering av realkompetansen sin og til kompetansebevis. Personar som ikkje har rett til vidaregående opplæring, skal få vurdert realkompetansen sin om de blir vist til dette av kommune, arbeidsmarknadsetaten, trygdeetaten, bedrifter m.fl. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Utdanningsinstitusjonar, bedrifter, m.fl. skal gi kompetansebevis på grunnlag av realkompetansevurdering på vidaregående opplæringsnivå. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og råder Odelstinget til å fatte følgende

vedtak til lov

om endring i lov 17. juli 1998 nr. 61 om
grunnskolen og den vidaregåande opplæringa
(opplæringslova)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) skal § 4A-3 nye femte og sjette ledd lyde:

Vaksne som har rett til vidaregåande opplæring har rett til vurdering av realkompetansen sin og til

kompetansebevis. Personar som ikkje har rett til vidaregåande opplæring, skal få vurdert realkompetansen sin om dei blir vist til dette av kommune, arbeidsmarknadsetaten eller trygdeetaten. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Fylkeskommunen skal gi kompetansebevis på grunnlag av realkompetansevurdering på vidaregåande opplærings nivå. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

II

Lova trer i kraft straks.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 13. februar 2003

Rolf Reikvam

leder

Vidar Bjørnstad

ordfører

Karita Bekkemellem Orheim

sekretær